

Nr 79

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 7 § förordningen den 20 juni 1935 (nr 395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.; given Stockholms slott den 6 mars 1964.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning angående ändrad lydelse av 7 § förordningen den 20 juni 1935 (nr 395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås sådan utvidgning av Kungl. Maj:ts befogenhet att anordna kontroll över handeln med krigsmateriel att även viss agentverksamhet avseende förmedling av överskottslager o. d. kan ställas under statlig uppsikt.

Förslag

till

Förordning**angående ändrad lydelse av 7 § förordningen den 20 juni 1935 (nr 395)
om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.**

Härigenom förordnas, att 7 § förordningen den 20 juni 1935 om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

7 §.

Konungen må förordna, att krigsmateriel eller uppfinning därav eller metod för framställning av sådan materiel ej utan Konungens tillstånd må här i riket av tillverkare av krigsmateriel eller för dylik tillverkares räkning försäljas, utbjudas eller eljest tillhandahållas åt *annan än svensk statlig myndighet*.

Konungen må förordna, att krigsmateriel eller uppfinning därav eller metod för framställning av sådan materiel ej utan Konungens tillstånd må här i riket av tillverkare av krigsmateriel eller för dylik tillverkares *eller annan innehavares* räkning försäljas, utbjudas eller eljest tillhandahållas åt *någon inom riket eller i utlandet*.

Har sådant — — — — — tillståndets åtnjutande.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1964.

¹ Senaste lydelse av 7 §, se 1949:221.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1964.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, fråga om *viss ändring i förordningen om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.* samt anför därvid följande.

Gällande bestämmelser. Tillverkningen av krigsmateriel i Sverige är sedan år 1935 underkastad statlig kontroll. Med tillverkningskontrollen infördes också kontroll över viss försäljningsverksamhet på krigsmaterielområdet. De grundläggande bestämmelserna är upptagna i förordningen den 20 juni 1935 (nr 395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m. (i det följande benämnd tillverkningsförordningen).

Enligt tillverkningsförordningen får tillverkning av krigsmateriel ej bedrivas här i landet utan att Kungl. Maj:t givit tillstånd därtill. Om vad som skall förstås med krigsmateriel förordnar Kungl. Maj:t. Sådant förordnande har givits genom kungörelsen den 25 november 1949 (nr 615) med vissa föreskrifter i anledning av förordningen den 20 juni 1935 (nr 395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m. (i fortsättningen kallad tillverkningskungörelsen). Tillverkningsförordningen äger icke tillämpning på kronans fabriker, verkstäder eller förråd. I förordningens 2 § stadgas bl. a., att Kungl. Maj:t vid beviljande av tillstånd meddelar de föreskrifter och villkor, som kan finnas erforderliga för tillståndets åtnjutande.

Kontrollen över tillverkningen skall utövas av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Kontrollmyndighet är krigsmaterielinspektionen inom handelsdepartementet. I tillverkningsförordningen lämnas närmare bestämmelser om denna kontroll. Bl. a. är krigsmaterieltillverkare ålagda viss deklara-tions- och uppgiftsplikt samt skyldighet att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som Kungl. Maj:t eller kontrollmyndigheten meddelar för att erhålla en betryggande kontroll över det behöriga fullgöran-

det av deklarationsplikten och uppfyllandet i övrigt av meddelade föreskrifter och villkor.

Tillverkningsförordningen innehåller även vissa bestämmelser som ger möjlighet till en försäljningskontroll på rustningsindustriens område. Enligt 7 § må Kungl. Maj:t nämligen förordna, att krigsmateriel eller uppfinning därav eller metod för framställning av sådan materiel ej utan Kungl. Maj:ts tillstånd må här i riket av tillverkare av krigsmateriel eller för dylik tillverkares räkning försäljas, utbjudas eller eljest tillhandahållas åt annan än svensk statlig myndighet. Har förordnande om försäljningskontroll givits, äger Kungl. Maj:t vid beviljande av tillstånd meddela de föreskrifter och villkor, som kan finnas erforderliga för tillståndets åtnjutande.

Förordningen innehåller vidare straffbestämmelser samt regler om förverkande och åtalsprövning.

Förordnande om försäljningskontroll jämlikt 7 § tillverkningsförordningen har meddelats i tillverkningskungörelsen. Enligt 3 § i denna kungörelse må krigsmateriel eller uppfinning därav eller metod för framställning av sådan materiel ej här i riket utan Kungl. Maj:ts tillstånd av tillverkare av krigsmateriel eller för dylik tillverkares räkning försäljas, utbjudas eller eljest tillhandahållas åt någon inom riket eller i utlandet. Bestämmelsen gäller dock icke där krigsmateriel, uppfinning eller metod tillhandahålles svensk statlig myndighet, där tillhandahållandet avser krigsmateriel, uppfinning eller metod, som tillhör eller innehaves av svenska staten eller sådan tillverkare, vilken erhållit tillverkningstillstånd jämlikt tillverkningsförordningen, eller där fråga är om sådan handel, som avses i vapenförordningen eller förordningen om explosiva varor.

Den som bryter mot stadgandet i 3 § tillverkningskungörelsen eller mot föreskrift eller villkor som Kungl. Maj:t meddelat vid beviljande av tillstånd enligt 3 § straffas med dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Åtal må ske allenast efter anmälan eller medgivande av kontrollmyndigheten.

Ändringsförslag. I en i handelsdepartementet i november 1963 upprättad *promemoria* (stencilerad) har framlagts förslag om en sådan utvidgning av bemyndigandet i 7 § tillverkningsförordningen att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att förordna om försäljningskontroll beträffande viss agentverksamhet, som faller utom ramen för nu gällande bemyndigande. Till stöd för det framförda förslaget anfördes i promemorian bl. a. följande.

Med den statliga kontrollen över försäljning och utbjudande av krigsmateriel har statsmakterna önskat förebygga att agentverksamhet för avsättning av krigsmateriel från tillverkare inom landet och i utlandet äger rum under betingelser som är från allmän synpunkt olämpliga. Av för-

fattningstexten framgår att det nu gällande bemyndigandet att förordna om försäljningskontroll omfattar de fall då utbudandet eller försäljningen göres av krigsmaterieltillverkare eller för sådan tillverkares räkning. Eftersom den ifrågavarande försäljningen av krigsmateriel regelmässigt sker i nu angivna former kan den åsyftade kontrollen normalt erhållas med stöd av nuvarande bemyndigande. Det har emellertid framkommit, att krigsmateriel utbudits under sådana förhållanden att verksamheten icke faller under den försäljningskontroll som anordnats jämlikt bestämmelserna i tillverkningskungörelsen med utnyttjande av bemyndigandet i 7 § tillverkningsförordningen. Utbudandet har avsett s. k. överskottsmateriel (surplus-materiel) från lager som efter senaste världskriget uppsamlats på olika platser i Europa. Utbudandet har sålunda icke skett för tillverkares räkning. Det synes visserligen troligt, att nuvarande s. k. överskottslager så småningom kommer att försvinna, men man torde böra räkna med att dessa efterhand kan komma att ersättas av andra lager av krigsmateriel som blivit omodern. Därför synes en agentverksamhet, där vederbörande uppträder såsom agent för innehavare av överskottsmateriel, även fortsättningsvis kunna bli aktuell. Då denna form av förmedlingsverksamhet är av samma karaktär som den nu kontrollerade agentverksamheten bör den jämväl omfattas av den statliga kontrollen över handeln med krigsmateriel. Genom en sådan utvidgning av kontrollen blir det möjligt att beivra de transaktioner av detta slag till vilka tillstånd icke lämnats. — I promemorian har vidare föreslagits att avfattningen av 7 § tillverkningsförordningen jämkas därhän att den ifrågavarande kontrollen i formell överensstämmelse med förordnandet enligt 3 § tillverkningskungörelsen anges avse försäljning, utbudande eller tillhandahållande åt någon inom riket eller i utlandet.

Yttranden över promemorian har, efter remiss, avgivits av *riksåklagarämbetet, krigsmaterielinspektionen, överbefälhavaren, försvarets fabriksstyrelse, kommerskollegium, Aktiebolaget Bofors och Svenska Aeroplan Aktiebolaget*. Promemoriaförslaget tillstyrkes eller lämnas utan erinran i samtliga yttranden.

Departementschefen. Som ett komplement till den i vårt land genomförda kontrollen över krigsmaterielproduktionen har även försäljning, utbudande eller tillhandahållande av krigsmateriel ställts under statlig uppsikt. Denna försäljningskontroll, som också gäller uppfinning av krigsmateriel och metod för framställning av sådan materiel, har tillkommit med stöd av bemyndigande i 7 § tillverkningsförordningen.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen omfattar bemyndigandet de fall då utbudandet eller försäljningen göres av krigsmaterieltillverkare eller för sådan tillverkares räkning. Enligt den föreliggande promemorian kan den eftersträvade försäljningskontrollen över agentverksamhet för av-

sättning av krigsmateriel normalt erhållas med stöd av gällande bemyndigande. Det framhålls emellertid att sådan förmedlingsverksamhet, där vederbörande uppträder som agent för innehavare av s. k. överskottsmateriel, är av samma karaktär som den nu kontrollerade agentverksamheten och därför också borde underkastas kontroll. I promemorian föreslås att bemyndigandet utvidgas så att det blir möjligt att ställa även dylik agentverksamhet under statlig uppsikt samt att ingripa mot transaktioner av detta slag, till vilka tillstånd icke lämnats. Förslaget har lämnats utan erinran av remissinstanserna.

Den i promemorian föreslagna skärpningen av försäljningskontrollen riktar sig i praktiken främst mot sådan agentverksamhet i vårt land som är inriktad på förmedling av krigsmateriel på den internationella marknaden utan att import till eller export från vårt land kommer i fråga. Sådan verksamhet är visserligen av naturliga skäl svårkontrollerad. Med hänsyn bl. a. till de internationella strävandena till kontroll på krigsmaterielområdet får det emellertid anses vara ett väsentligt svenskt intresse att få dylik agentverksamhet under statlig uppsikt i den mån den bedrivs inom vårt land. Jag förordar därför, att bemyndigandet i 7 § tillverkningsförordningen utvidgas så, att försäljningskontrollen även kan avse agentverksamhet här i riket, som är inriktad på förmedling av överskottslager eller liknande partier av krigsmateriel för andras räkning än tillverkares. Det nya stadgandet bör utformas så, att det — i konsekvens med den nuvarande omfattningen av försäljningskontrollen — även avser förmedling av uppfinningar av krigsmateriel och metoder för framställning av sådan materiel. Gällande stadgande tar uttryckligen sikte enbart på tillhandahållande åt annan än svensk statlig myndighet. Något skäl att bibehålla denna begränsning i den nya lydelsen av bemyndigandet finns icke. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att i tillämpningsförfattningen stadga om de inskränkningar i tillståndsplikten som må finnas ändamålsenliga.

I enlighet med vad nu anförts har inom handelsdepartementet upprättats förslag till *förordning angående ändrad lydelse av 7 § förordningen den 20 juni 1935 (nr 395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.*

Föredragande departementschefen hemställer, att nämnda författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Bertil Lund